

Skola och utbildning

Skola och utbildning

Hästsportens snabba utveckling under de senaste decennierna har medfört en ökad efterfrågan på utbildad arbetskraft. Hästnäringen tar ett stort ansvar för utbildningsfrågorna och samverkar över olika disciplinränser. Den verksamhet som vuxit fram under många år kring olika hästutbildningar är ganska välorganiserad.

Utbildningsfrågorna har av tradition haft en prioriterad ställning inom ridsporten. Inom trav- och galoppsporterna är det först under de senaste 10-15 åren som utbildningssatsningar har fått ökad prioritet. Det utvecklingsarbete som pågått de senaste åren har syftat till att åstadkomma en kompetenshöjning inom hästnäringen och dess yrkesområden.

Ett annat syfte är att öka statusen och därmed förbättra arbetsvillkoren, bland annat med krav på avtalsenliga löner. Genom att erbjuda riktiga jobb och möjligheter till försörjning via egenföretagande förmedlas bilden av hästnäringen som en ”riktig” näring. Det är en uppgift för kommunens arbetsförmedling såväl som för näringen själv. Om hästskötarens status och kompetens förringas, legitimeras ett fortsatt utnyttjande av unga tjejer som gratis arbetskraft, vid sidan av den ordinarie arbetsmarknaden.

Det stora hästintresset som finns bland landets ungdomar används naturligtvis i utbildningssammanhang och erbjudande om olika typer av hästutbildningar lockar elever till många av landets skolor, främst gymnasieskolor. Det möjliggör för många hästintresserade ungdomar att ägna sig åt häst på skoltid och få inblick i vad ett framtida yrke inom hästnäringen kan innebära samtidigt som det innebär en möjlighet för landets skolor att locka till sig elever.

Gymnasieskola

Det finns idag ett stort utbud av yrkesinriktade hästutbildningar. För närvarande ges gymnasial utbildning på naturbruksprogram med inriktning häst vid cirka 30 naturbruksskolor. Förutom gymnasiala grundutbildningar ges också olika former av påbyggnadsutbildningar vid några naturbruksgymnasier. Riksrekryterande gymnasieprogram med särskilda inriktningar erbjuds vid fyra naturbruksskolor: Kvinnersta, Plönninge, Vreta och Bollerup. Jämtlands gymnasieförbund är huvudman för riksrekryterande gymnasieprogram med inriktning trav, där utbildningen till del utförs av Travskolan Wången. Kolbäcksdalens gymnasieförbund är huvudman för ett riksrekryterande

specialutformat gymnasieprogram för ridsport på Ridskolan Strömsholm, där utbildningen i karaktärsämnen genomförs av Ridskolan Strömsholm. Lunds kommun är huvudman för ett riksrekryterande specialutformat naturvetenskapligt gymnasieprogram på Flyinge med profilering för hästhållning.

För två av ridsportens discipliner, hoppning och dressyr, finns ett riksiddrotts-gymnasium vid Ridskolan Strömsholm, som på uppdrag av Kolbäcksdalens gymnasieförbund, riksiddrottsförbundet och SvRF genomför utbildningen gällande specialiddrottsundervisning.

Inom ramen för den kommunala gymnasieskolan erbjuds även hästutbildning i varierande omfattning, ofta i form av specialutformade gymnasieprogram och inte med renodlad yrkesinriktning mot häst.

I landet finns i dag ett antal friskolor som erbjuder utbildningar med inriktning på häst. Till skillnad från naturbruksskolorna och riksanläggningarna sker ingen samverkan mellan HYN och friskolorna angående den hästrelaterade undervisningen.

Yrkesutbildningar

Folkhögskola

Det finns en folkhögskola, Hästsportens folkhögskola, med utbildningar inom häst. Skolan har sitt säte på Strömsholm, där en stor del av ridutbildningarna sker. Travutbildningen sker på Wången.

Hästsportens folkhögskola erbjuder en ettårig utbildning till ridinstruktör samt några veckokurser i special- och påbyggnadsutbildningar inom ridning, galopp och trav. www.hastsportensfolkhogskola.se

Kvalificerad yrkesutbildning

En KY-utbildning är en utbildningsform inom det svenska utbildningssystemet som står under tillsyn av myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning. I en KY-utbildning är näringen med och styr innehållet och målen. Detta sker genom att näringen är representerad i utbildningens ledning samt att en stor del av utbildningen består av lärande i arbete (LIA).

På Flyinge i Skåne erbjuds utbildning i konsten att utbilda unga hästar från sadeltämjning till färdig sporthäst på 40 veckor. www.flyinge.se

På Biologiska yrkeshögskolan i Skara finns en företagandebildning med häst som omfattar två år, 80 KY-poäng, och har fyra inriktningar: landsbygdsföretagande, ridinstruktör, hovslageri (2,5 år) och hälsa. www.bys.nu

På Vretaskolan i Östergötland erbjuds en kvalificerad tvåårig yrkesutbildning med inriktning mot hästhållning och instruktörskunskap. Utbildningen riktar sig till elever som vill bli egna företagare eller vill få en kvalificerad anställning inom hästområdet med ridinstruktörsexamen samt godkänd praktik till högskolestudier som hippolog. www.lio.se

I Vaggeryds kommun finns en hästentreprenör KY-utbildning på 80p. Utbildningen riktar sig till de elever som vill förena sitt intresse för djur och natur med ett framgångsrikt företagande. Utbildningen har tre inriktningarna; hästturism, trav och fördjupat entreprenörskap och därutöver valbara inriktningar utifrån intresse. www.fenixkunskapscentrum.se

Öknaskolan i Tystberga erbjuder en travhästkötutbildning som sker i samarbete med Svärdbro Gården som bedriver uppfödningens verksamhet samt professionell travträning. Utbildning syftar till att höja kompetensen inom travsporten genom att ge en bredd och fördjupad kunskap om hästen samt ge insikt om entreprenörskap. www.oknaskolan.se

Utbildningen till Ridskolepedagog sker på Tenhults naturbruksgymnasium. Utbildningen är tvåårig och ska ge en bred, kvalitativ och innehållsrik utbildning där eleverna lär sig bland annat att hålla ridlektioner, att planera och genomföra teoriundervisning, att hålla i övrig avsuttens verksamhet, verksamhet för funktionshindrade. www.tenhultsnbg.se

På Åre Campus i Åre ges en hästguideutbildning för att sköta och driva ett hästturistföretag. Utbildningen sker vid Wången och i Åre kommuns skogs- och fjällområden. Eleverna läser företagsutveckling med ekonomi och data, guidekunskap, ekologi, friluftsteknik och fjällsäkerhet, lärande i arbete samt hästkunskap. www.campusare.se

Övriga utbildningar

Sveriges hovslagarskola utbildar på regeringens uppdrag hovslagare. Skolan har mer än 200 års erfarenhet av utbildning inom hovvårdsområdet och erbjuder idag den mest omfattande utbildningen till hovslagare i Sverige. www.hovslagarskolan.se

Hästmassage har blivit en populär friskvårdsbehandling av häst. Utbildning till diplomerad hästmassör ges av Axelsons gymnastiska institut och består av fem delsteg. www.axelsons.se

Utbildning till fysioterapeut ges även av Svensk terapeututbildning, där eleverna får lära sig den muskulära vården och underhåll av rörelseapparaten, för att minimera risken för skador. www.stuab.com

Högskola

Hippologiska högskoleprogrammet

Efter förslag från regeringen beslutade riksdagen år 1994 att inrätta en högskoleutbildning inom hästområdet. Skälet var bland annat att öka kvaliteten och volymen på yrkesutbildningar inom hästområdet, med tanke på hästsektorns behov av kvalificerad och kompetent personal, samt ett ökat intresse för gymnasiala hästutbildningar. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) är huvudman och anordnar programmet i samverkan med de tre riksansläggningarna Flyinge i Skåne, Strömsholm i Västmanlands län och Wången i Jämtland.

Den hippologiska högskoleutbildningen är tvåårig. Programmet omfattar 80 poäng, fördelade på ett basår och ett fördjupningsår. Det är en yrkesutbildning med såväl teoretiska som praktiska moment. Efter godkända studier får studenterna en yrkesexamen som benämns hippologexamen. Utbildningen har fyra inriktningar: ridlärare, stallchef, trav- respektive galoppinriktning. www.slu.se

Andra högskolekurser

Mittuniversitetet i Östersund i samarbete med Riksansläggningen Wången erbjuder en utbildning inom ridterapi. Yrkeserfarna inom terapeutiska yrken som sjukgymnast och psykolog kan bygga på med en A-kurs i ridterapiutbildning på 45 poäng inom rehabiliteringsvetenskap.

På Mittuniversitetet erbjudes även sommarkursen Hästen, människan och miljön på 7 poäng. Kursen är tänkt som ett ämne inom miljövetenskap. www.miun.se

Vad kan kommunen göra?

- Ta kontakt med Hästnäringens yrkesnämnd, (HYN) vid planeringen av en friskola som erbjuder utbildning med hästinriktning. Detsamma gäller om det redan finns en etablerad verksamhet. HYN erbjuder hjälp och vägledning med kvalitetssäkring av utbildningen.
- HYN blir ofta kontaktat av föräldrar vars barn har blivit nekade av kommunen att få studera vid en skola på en annan ort med riksrekrytering, med hänvisning till att det finns en skola inom kommunen som erbjuder en hästutbildning. Den vanligaste anledningen till att elever söker sig till gymnasier med riksrekrytering är att dessa skolor erbjuder en kvalitativ utbildning inom ett specialområde och därför inte kan jämföras med de kommunala utbildningarna.
- Se inte elevens entusiasm och vilja som en kostnad utan istället som en investering av specialkompetens till kommunen.

Förteckning över yrkestitlar

Nedan finns de vanligaste yrken vars utövare har direkt kontakt med hästen och där det i dag finns en utbildning.

Jockey

Utbildningen till jockey inleds med en fyraårig lärlingstid. Efter fyra år som lärling blir man jockey. De flesta blir då egna företagare. En bra start på karriären kan vara en arbetsryttarkurs på British Racing School i Newmarket i England (www.brs.org.uk).

I Sverige finns det cirka 25 licensierade jockeyer och 5-10 lärlingar. Dessutom konkurrerar ett antal ryttare med främst dansk och norsk licens om ritterna i Sverige.

Tränare inom galopp

Utöver den direkta tävlings- och träningsverksamheten av galopphästar har galopptränaren arbetsuppgifter som spänner över allt från hovslagare till ekonomichef. Dessutom svarar tränaren ofta för urval och inköp av hästar för kunders räkning. Inom galoppen kan man ha licens som proffstränare eller som amatörtränare.

Travkusk

Körlicens för att få köra häst under travlopp finns för A-tränare, B-tränare, amatörer (D), lärlingar (E) och ungdomslicens (F). Licenserna ges av Svenska travsportens centralförbund, (STC). Utbildningar inom travet ges av Travskolan Wången.

Tränare inom trav

Inom travet finns två typer av tränarlicenser, A-tränare och B-tränare. En A-tränare får träna och startanmäla egna och andras hästar. En B-tränare får träna och startanmäla hästar som helt eller delvis ägs/hyrs och företräds av en själv eller nära anhörig. I Sverige är det vanligt att man som travtränare även kör hästarna i lopp.

Hästkötare

Som hästkötare arbetar man vanligtvis i travstall, galoppstall, ridskolor, handels- och utbildningsstall eller vid ett stuteri där hästar föds upp. Man kan också arbeta vid djursjukhus och kliniker samt hos tränare inom såväl trav som ridsport. I arbetet ingår den dagliga skötseln av hästarna i samarbete med tränare och annan personal. Vid flertalet naturbruksskolor erbjuds möjlighet att avlägga yrkesdiplomering för hästkötare. Svenska hästkötare är ofta efterfrågade i EU:s större hästnationer, som Tyskland, Holland, England och Irland.

Ridlärare

Ridläraren ansvarar för både hästarnas och ridskoleelevernas utbildning. Vägen mot ridläraryrket går via mångårig yrkeserfarenhet, teoretisk fortbildning och avlagt ridlärarprov. Den här utbildningen bedrivs inom ramen för det hippologiska högskoleprogrammet.

Ridinstruktör

Som ridinstruktör lär man ut hur ryttare och häst ska samspela på bästa sätt. Utbildning till ridinstruktör förutsätter förkunskaper i hästkunskap och grundlig erfarenhet av ridning.

Ridskolechef

Ridskolechefen har ett övergripande ansvar för ridskolan som företag, innefattande verksamhets- och personalplanering, anläggningskötsel och rekrytering av skolans hästar.

Stallchef

Stallchefens ansvarsområde innefattar skötsel av hästar, anläggning och utrustning. Stallchefer finns vid större ridskolor, stuterier samt vid handelsstallar. Den här utbildningen bedrivs inom ramen för det hippologiska högskoleprogrammet.

Stuterichef

Stuterichef ansvarar vid större stuterier för avels- och uppfödningens verksamheten. Det innebär bland annat skötsel av hingstar, ston och föl, att handha betäckningar och följningar samt att sköta de administrativa rutiner som är förknippade med verksamheten.

Beridare

Beridaren är en kvalificerad hästutbildare som arbetar med förädling och försäljning av ridhästar. Detta kräver gedigna kunskaper om hästar i alla avseenden, inte minst vad gäller att bedöma hästens utvecklingspotential.

Hovslagare

En hovslagare sköter hästarnas hovar genom att verka och slå på skor samt korrigera smärre fel i hästens hovform. För att bli certifierad krävs godkänd examen från någon av de hovslagarutbildningar som är godkända av Jordbruksverket.

Veterinär

Till distriktsveterinär eller till djursjukhus/kliniker vänder sig hästägare för behandling av sin häst. Distriktsveterinärerna är anställda av Statens jordbruksverk. Landets hästsjukhus/kliniker drivs mestadels i privat regi. Veterinärer utbildas vid veterinärprogrammet vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Uppsala.

Hästtandläkare

En hästtandläkare sköter hästarnas tänder. I Sverige finns det i dag ingen skola. De som använder sig av titeln hästtandläkare är i de flesta fall antingen veterinärer med specialkunskap om hästens tänder eller har genomfört en certifierade utbildning på Academy of Equine Dentistry i USA.

Ridterapeut

Ridterapeuten har legitimerad utbildning inom de terapeutiska yrkena, som sjukgymnast, arbetsterapeut, läkare, psykolog, logoped, specialpedagog eller

inom social omvårdnad. Utöver det har ridterapeuten avlagt godkänt ryttarmärke II enligt Svenska Ridsportförbundet och har ryttarkunskaper motsvarande ett lätt C-program i dressyr. Många behandlare har även utbildning inom Equine Assisted Therapy (EAT).

Alternativbehandlare

Till alternativbehandlaryrken räknas hästmassör, akupunktör. Naturmedicinska fakulteten, Svensk terapeututbildning, och Axelsons erbjuder utbildningar inom dessa yrken.

Sadelmakare

En sadelmakare tillverkar och reparerar olika sadlar och seldon i läder eller syntetmaterial som ersätter läder. Utbildning finns i Sverige hos Stiftelsen sadelmakeriskolan i Tärnsjö i Heby kommun. Man kan också genomgå lärlingsutbildning hos sadelmakare i Sverige eller utomlands.

Yrkeskörare

Yrkeskörare anlitas vid en rad uppdrag som sopkörning, gräsklippning, skogsarbeten och snöröjning. En yrkeskörare ska ha kunskaper inom skogsbruk, hantering av olika redskap, körning i trafik.

Hingsthållare och uppfödare

Hingsthållaren har som uppgift att ansvara för betäckningsverksamheten vid en hingststation med en eller flera hingstar.

Fakta och information har hämtats från:

AMS, www.ams.se

Hästen i politiken, 2006, NS

SvRF, www.ridsport.se

STC, www.travsport.se

SG, www.svenskgalopp.se